

Kendelsen over *Ulysses*

JOHN M. WOOLSEY

Kendelse afgivet af underretten i De forenede Stater den 6. december 1933 af dommer John M. Woolsey til støtte for en ophævelse af forbudet mod indførelsen af romanen *Ulysses* i Amerikas forenede Stater.

Det følgende er dommerens begrundelse for at afvise det søgsmål, som blev anlagt af den amerikanske stat mod romanen Ulysses af James Joyce for at forhindre bogens udgivelse i Amerika under henvisning til, at dens indhold var af pornografisk karakter, og at oplaget derfor med støtte i gældende lov kunne makuleres. Dommeren, John M. Woolsey, anfører desuden, at sagen ikke kunne være behandlet som en nævningesag, fordi Ulysses er for lang og vanskelig at læse. Her følger hans redegørelse:

1. Jeg har læst *Ulysses* én gang i dens fuldstændige form, mens jeg adskillige gange har læst de afsnit, som statsanklageren særligt har fremhævet som ansættelige. I flere uger er al min fritid blevet anvendt til overvejelser om den afgørelse, som det er min pligt at træffe i denne sag.

Ulysses er ikke nogen nem bog at læse eller forstå. Men der er blevet skrevet meget om den, og hvis man vil danne sig et fyldestgørende indtryk af den, må det tilrådes, at man læser flere af de andre bøger, der nu kan betegnes som dens drabanter. Studiet af *Ulysses* er med andre ord en svær opgave.

2. Det ry, som romanen *Ulysses* har fået i den litterære verden, berettigede mig til at anvende den tid, der var nødvendig, for at jeg kunne forvise mig om, med hvilken hensigt den er skrevet, for i en sag, hvor en roman påstås at være pornografisk, må det først kunne godtgøres, om den er skrevet med en pornografisk hensigt, som det almindeligvis udtryk-

kes – dvs. skrevet med den hensigt at spekulere i usædelighed.

Hvis konklusionen er, at bogen er pornografisk, er undersøgelsen dermed afsluttet, og de behørigte retsvirkninger må indtræde.

Men trods det usædvanlige frispog, som kendetegner romanen *Ulysses*, har jeg ikke nogetsteds kunnet spore en usædelig hensigt. Jeg påstår derfor, at bogen ikke er pornografisk.

3. Joyce har skrevet *Ulysses* som et alvorligt ment eksperiment med en ny, men dog ikke ukendt litterær genre. Han anvender personer fra den lavere middelklasse i Dublin i året 1904 og forsøger ikke kun at beskrive, hvad de foretager sig en dag i begyndelsen juni i dette år på deres færd rundt i byen, hvor de er optaget af deres sædvanlige gøremål, men skildrer tillige, hvad mange af dem tænker på undervejs.

Joyce har forsøgt – og med forbløffende held, forrekommer det mig – at vise, hvorfor bevidsthedens skærm med sine evigt omskiftelige kalejdoskopiske indtryk kan sammenlignes med en slags plastisk palimpsest, der ikke kun indeholder det, som er i brændpunktet for det enkelte menneskes iagttagelse af de ting, der netop nu forefindes i omgivelserne, men også rummer tågede, uklare rester af tidligere indtryk, hvoraf nogle er forholdsvis nye, mens andre fremkaldes ved associationer til underbevidste elementer. Han viser, hvordan disse indtryk påvirker livet og adfærden hos den person, han skildrer.

Den effekt, han tilstræber, kan minde om resultatet af en dobbelt eller, hvis det er muligt, en flerdobbelt eksponeret biografilm, der ville give en tydelig forgrund og en baggrund, der var synlig, men noget udvisket og i skiftende grad ude af fokus.

Bestræbelsen på med ord at frembringe en effekt, der tydeligvis ville være nemmere at opnå med et grafisk medium, kan for mig at se forklare den vanskelighed, som læseren af *Ulysses* stilles overfor. Og det forklarer også et andet aspekt af romanen, som jeg også er nødt til at overveje, nemlig Joyces oprigtighed og hans ærligt mente forsøg på at vise nøjagtigt, hvordan hans personers bevidsthed udfolder sig.

Hvis Joyce ikke havde været ærlig i sit forsøg på at udvikle den litterære metode, som han har anvendt i *Ulysses*, var resultatet blevet psykologisk vildledende og ville derfor ikke have været i pagt med hans æstetiske udgangspunkt. En sådan indstilling ville have været kunstnerisk utilgivelig.

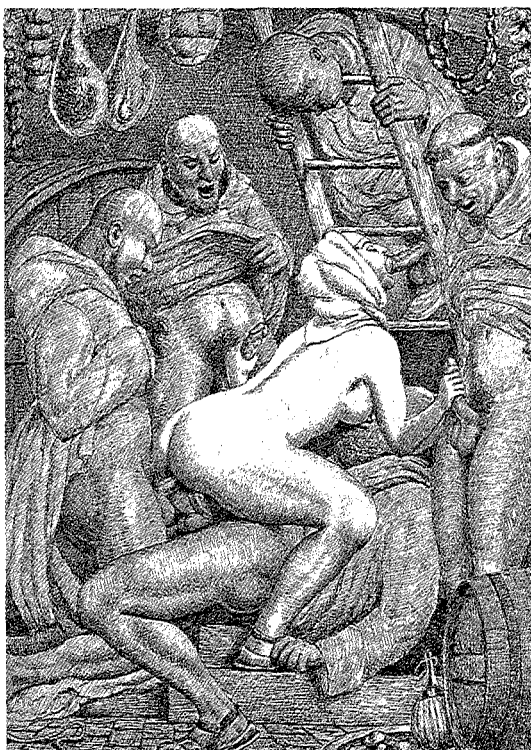
Det er netop, fordi Joyce har været trofast mod sin metode og ikke er vejet tilbage for at gennemføre den konsekvent, men tværtimod ærligt har forsøgt at skildre sine personers tanker, at han har været genstand for så mange angreb, og at hans hensigter så tit er blevet misforstået eller gengivet i forvansket form. Hans forsøg på ærligt og redeligt at realisere sine hensigter har i visse tilfælde nødvendiggjort brugen af ord, der i almindelighed anses for at være usømmelige, og har undertiden ført til, hvad der efter manges mening er en påfaldende optagetthed af sex gengivet i romanpersonernes tanker.

De ord, der kritiseres for at være sjofle, er gamle angelsaksiske ord, der kendes af så godt som alle mænd og, vil jeg vove at påstå, også af mange kvinder, og det er ord, som efter min mening bruges naturligt og vanemæssigt af den type mennesker, hvis fysiske og mentale liv, Joyce forsøger at skildre. Hvad angår det til stadighed forekommende emne i

hans romanpersoners tanker, nemlig sex, så må man huske på, at lokaliteten er keltisk og årstiden forår.

Om man bryder sig om den litterære metode, som Joyce anvender, er et smagsspørgsmål, og det er således ørkesløst at diskutere det eller være uenige om det, men at underlægge denne metode en målestok udledt af en anden litterær metode forekommer mig at være meningsløst.

Jeg påstår følgelig, at *Ulysses* er en alvorlig og ærlig ment bog, og at den kritik, der rettes imod den, er fyldestgørende gendrevet med dens egen logiske begrundelse.

Inåvielse af den unge jomfru.
Anonym tegning fra begyndelsen af 1900-tallet

4. *Ulysses* er en forbløffende tour de force, når man betænker, at den vanskelige opgave, som Joyce har stillet sig, i alt væsentlig er blevet løst med et uhyre vellykket resultat til følge. Som allerede nævnt, er *Ulysses* ikke nogen nem bog at læse. Den er skiftevis strålende og mat, snart forståelig, snart dunkel. Mange steder forekommer den mig at være frastødende, men selv om den som nævnt ovenfor rummer mange ord, der sædvanligvis regnes for usømmelige, er jeg intetsteds stødt på noget, der kan betegnes som sjofelt for sjofelhedens skyld. Hvert eneste ord i bogen medvirker som en lille stump af en mosaik til at skabe det detaljerede billede, som Joyce forsøger at

skabe for sine læsere.

Om man ønsker at omgås den slags mennesker, som Joyce beskriver, er man selv herre over. Hvis man heller ikke ønsker indirekte berøring med dem, kan man undlade at læse *Ulysses*; det er ganske forståeligt. Men når en så stor ordkunstner, som Joyce ubestrideligt er, forsøger at tegne et billede af den lavere middelklasse i en europæisk by, bør det så ikke være muligt for den amerikanske offentlighed

at få dette billede at se uden at bryde loven? For at besvare dette spørgsmål er det ikke nok blot at konstatere, som jeg har gjort ovenfor, at Joyce ikke har skrevet *Ulysses* med en såkaldt pornografisk hensigt. Jeg må forsøge at anskue hans bog fra en mere objektiv synsvinkel for at vurdere dens virkning henset til resultatet og uden hensyn til den hensigt, hvormed den blev skrevet.

Efter et afsnit med henvisninger til tidligere domme og juridiske definitioner af begrebet pornografi fortsætter dommer Woolsey sin forklaring på denne måde:

Om en given bog er i stand til at fremkalde seksuelle impulser og tanker, er et spørgsmål, der må afgøres efter rettens vurdering af dens virkning på en person med normale seksuelle instinkter – den person, der i Frankrig betegnes som *l'homme moyen sensuel* – og som i denne form for retslig undersøgelse tillægges vægt som hypotetisk læser på samme måde, som *bonus pater* lægges til grund for afgørelser inden for erstatningsretten, og *bonus faber* tillægges vægt i forbindelse med opfindelser omfattet af patentlovgivningen.

Faren ved at bruge en sådan læser beror på den iboende tilbøjelighed hos den, som skal efterprøve sagens bevisligheder, hvor uvildig han end måtte være, til i for høj grad at påføre den nævnte hypotetiske læser sine egne særlige synspunkter. Jeg har forsøgt at undgå denne faldgrube og om muligt at gøre den hypotetiske læser mere objektiv, end han ellers ville have været, ved at kræve de følgende betingelser overholdt:

Da jeg havde truffet min afgørelse vedrørende det aspekt af *Ulysses*, som her er under behandling, sammenholdt jeg mine indtryk med to venners, som efter mit skøn opfyldte de betingelser, der i henhold til de ovenfor anførte krav må stilles til en hypotetisk læser.

Disse litterære skøns mænd – som man vel kan betegne dem – blev indkaldt hver for sig, og uden at

den ene fik at vide, at jeg også rådførte mig med den anden. Der er tale om personer, hvis meninger om litteratur og om tilværelsen i almindelighed, jeg sætter stor pris på. De havde begge læst *Ulysses* og havde naturligvis ingen forbindelse med den verserende retssag.

Uden at lade nogen af skøns mændene vide, hvad min egen afgørelse var, gav jeg dem hver især den juridiske definition på pornografi og spurgte dem efter tur, om *Ulysses* i henhold til denne definition var en pornografisk bog.

Til min store interesse viste det sig, at de begge delte min anskuelse: at en læsning af *Ulysses* i dens fuldstændige form, som en bog bør læses ved en sådan efterprøvelse, ikke gav anledning til seksuel ophidselse eller vellystige tanker, men at dens samlede virkning på dem var den samme, som hvis de havde læst en lidt tragisk og meget kraftfuld skildring af mænds og kvinders indre liv.

Lovens bestemmelser tager udgangspunkt i det normale menneske. En efterprøvelse som den, der her er beskrevet, er derfor den eneste rimelige prøve på pornografi i et tilfælde som *Ulysses*, som er et oprigtigt og alvorligt ment forsøg på skabe en ny litterær metode, der kan anvendes til at iagttage og skildre mennesker.

Jeg er ganske klar over, at visse afsnit i *Ulysses* kan være temmelig stærk kost for et følsomt, men dog stadig normalt menneske. Men efter grundig overvejelse er det stadig min opfattelse, at selv om virkningen af *Ulysses* mange steder utvivlsomt kan side-stilles med virkningen af et brækmiddel, har den intetsteds samme virkning som et elskovsmiddel.

Ulysses kan følgelig indføres i De forenede Stater.

John M. Woolsey
6. december 1933

På dansk ved Claus Bech